

SZABÓ DEZSŐ FÜZETEK

*Magyarország helye
Európában: Keleteurópa.*

BUDAPEST

1935. MÁJUS HAVA

LUDAS MÁTYÁS KIADÁS

AZ ÚJ HONFOGLALÁS FELÉ.

III. Magyarország helye Európában. — Keleteurópa. —

Tételem: hogy a kommün bukása utáni tizenhat év még azokat a védelmi ösztönöket is kiölte a magyar lélekből, melyeket egész ellenséges multunk s az 1867. óta belénk mérgező évek még meghagytak a magyar öntudatban. A minden lelki érték gyilkos eltékozlása volt e tizenhat év ezeréves európai létünk *legmagyartalanabb* korszaka. Haláltáncos vad farsangi maszkara, melyben a felnyüzsgő idegenek rikító magyar-álarccal ropták zabálásuk szemérmetlen táncait a ledöfött magyar tetemen. És jaj! mikor kergeti szét egy új hajnal ezt a halálos mámorú dözslést?

A háború előtti nemzedékek, mint a minden magyar öntudat alapját: azt a sok századdal megokolt hitet kapták a családban, az iskolában, az irodalom és tudomány könyveiben: hogy a magyar nemzetnek alaptehetsége az *államalkotás* s ez adta meg neki a történelmi élet mély jogát európai birtokához. Ezek a nemzedékek az élet minden gyökerével átérzett, a századok minden tanításával megmutatott bizonyosságként kapták az életösztönnek azt a védekező látását: hogy a mi megemésztő legfőbb veszedelmünk a német imperializmus és hogy beékelődésünk az Ausztria által német terheltségű Monarchiába: csak egy muszáj — egyelőre talán — okos állomása fejlő-

désünknek egy tüggetlen, öncélú történelmi élet felé, melyben a magyarság megmutathatja alkotó lelke teljes arcát.

Minden józan és becsületes elme előtt nyilvánvaló, hogy ezek a lelki bizonyságok a magyar öntudat nélkülözhetetlen, természetrajzi feltételeit jelentik. Hiszen ilyen öntudat-elemek nélkül bármely nép csak hitvány, történelmileg értelmetlen korcs töredék, mely arra való, hogy idegen imperializmus szekerébe fogva végezze a teherhordó és alkalmi olcsó áldozat öngyilkos szerepét.

És aztán: a magyarságot minden elemi életérdeke ellenére, maradék drága vérének örült pazarlásával bevitték a német hatalmi álmom véres próbálkozásába. És mikor a rosszul sikerült német markolásért odafizette fiai százezreit, földjének kétharmadát, élete minden gazdagságát és biztonságát: a halálos kor dögbogarai még azokat az életösztönöket is kiölték a magyar lélekből, melyekhez a háború előtt soha semmilyen hatvanhetes politikus nem mert és *nem akart* hozzányúlni. Egy jól irányított meddő és kártékony irredenta zajgással arra a hitre nyomorították szerencsétlen, vak látású középosztályunk öntudatát: hogy nekünk egyetlen lehető mentségünk Németország s hogy minden érdekünk az, hogy sorsunk minél több szállal köttessék a német étvágy szekeréhez. Az ifjúságban ezt a hitet a rájuk spanyolcsizmázott bajtársi bursensaftokkal, a németvérű tanárok és ifjúsági vezérek elképesztő arányú számával tették végzetes megszállottsággá.

És ugyanakkor azok, akik az új kor, az új adottságok és új magyar lehetséges útmutatásait képtelenek meglátni, mert tökfekük apró kis egyéni boldogulásukon kívül teljesen képtelen gondolatot termelni: a buták és zsákmányra ger-

jedtek arcátlan merészségével kezdték visszanyafogni a szétgurult Monarchia drága fojtogatását. Új legenda varangyosodott ki ezeken a torzra szült lelkeken: hogy a Monarchia az Atyaisten külön ünnepi konyhájára készült névnap ajándék volt a magyarság és az egész Európa számára. Hogy ez a strucc-gyomrú Monarchia volt egyetlen megőrző talizmánja az egészséges gazdasági vérkeringésnek, Európa békéjének, a magyarság fejlődésének. Hogy a „kicsiny” Magyarország önmagában nincs semmi értelme és semmi jövője. Hogy az európai békepolitika egyetlen feladata: újból összecsirizelni a széthullott behemótot és ez az új osztrák-magyar nyavalyatörés az Ural-hegységtől az Atlanti-óceánig fogja csurgatni az európai boldogság sárga levét. És ha ez a gyönyörű restauráció mégis lehetetlen volna, erre a gyászos esetre új ötleteket öklendeztek a történelem markába: hogy Magyarországot legalább Jugoszláviával, vagy Csehországgal, vagy Romániával, vagy legfőképpen legalábbis a zsigorás Ausztriával kopuláljuk össze egy történelmi konkubinatusba.

íme: mivé lett a magyar államalkotó tehetőség építő hite ez új csirkefogók zsvány konyháján! Nem kikerülhetetlen alkalom ez, megkérdezni: melyek tágabbak: az emberi hülyeség vagy az emberi gonoszság határai? Nincs-e egészségesebb szomszédainknak joga teljes megvetésüket arcunkba köpni, mikor látják, hogy a magyar Egyetem Magyar Államtól fizetett tanára nyilvános fórumon hangoskodó politikának, politikai szószátyárságnak mondja a magyar öncélúság, a magyar függetlenség hangoztatását s a turul-tollakra pelyhesedő bursensaftok magyar ifjúsága céda tüellemmel engedi, hogy a magyar öntudat e gonosz kis patkánya továbbra is be-

lépjen a magyar Egyetem kapuján?! Ha Bulgáriában, Jugoszláviában, Romániában, Csehszlovákiában így merné a legfőbb lelkiirányítás egyik sáfára önmagában értelmetlen valaminek nevezni az illető országot: egy pár perc múlva ott lógna az Egyetemhez legközelebb álló fán. Oh, mikor fognak újból magyar ifjúságot szülni a magyar anyák!?

Nézzünk szembe ezekkel a beteg zagyvaságokkal, mert nincs az az örült hülyeség, mely a politikában ne találna befogadó barázdákat. Mit jelentett az 1867-ben világra abortált osztrák-magyar Monarchia?

1. *Mit jelentett ez a Monarchia a magyar biztonság, a magyar jövő biztosítása szempontjából?* Egy fejünk fölött mind vékonyabb szálon függő, mind halálosabb élű damokleszi kardot. *A Monarchia nem a népek akarata volt.* A Monarchia egységébe belefojtogatott népek önálló egvéni fejlődését az élet minden terén visszazorította az uralkodó germán akarat. Ezek a népek a magyarságot a germán uralom porkolábjának tekinthették, ki a neki dobott koldus koncert segít elnyomni az ők szabad fejlődését az önálló történelmi élet, a jövő felé. Ez aztán egy egyetemes gyűlölet állandó felgyűlését jelentette a magyarság ellen, mely a történelem legelső földrengésével a magyarság végzete lett. Hiszen a magyarság önérdeke éppen az lett volna, hogy megkeresve a megegyezés módját a Monarchia többi elnyomott népeivel: velük együtt küzdjön az elnyomó hatalom ellen.

2. *Mit jelentett a Monarchia a magyar-magyarság, a magyar faj megépülése, érvényesülése szempontjából a saját hazájában?* Jelentette fokozatos kiszorulását az élet minden teréről. Jelentette egyetemes elszegényedését. Jelentette szerve-

zetlenségét, kizsákmányoltatását, mind kevesebb kulturális lehetőségét. A magyar faj minden élet-ösztöne visszaandorodott az új történelmi elhelyezkedéstől és így ez a duzzogó, ellenzékiskedő, vagy legalábbis *nem törtető magyar politikailag megbízhatatlan, nem kívánatos elem lett a saját országában.* Így az idegen dinasztia alatt Magyarország idegen arisztokrácia, idegen magas klérus, idegen hadsereg, idegen bürokrácia, idegen kapitalizmus és idegen sajtó irányításába és kitermelésébe került. A magyarság milliós tömegei, a magyar paraszt, a magyar munkás, a magyar szellemi munkás: a termő, az adózó, a katonát adó, a tűrő és szenvedő réteget jelentették ebben az idegen boltban, melyet mégis saját hazájuknak tudtak. Mivel a habsburgi német politikára, kormánypolitikára inkább csak a nemzetiségek voltak kaphatók: a nemzetiségi vidékek kaptak nagyszerű iskolákat, jó utakat, kórházakat, városrendezést stb. Erdély és Magyarország magyarlakta ellenzéki vidékei pedig kultúrájuk, egészségük, terményértékesítésük legelemibb feltételeit is nélkülözték. Azt hiszem, már ez a tény is elég, hogy szobrot emeljünk a két Tisza és a Monarchia emlékére!

3. *Mit jelentett a Monarchia szociális szempontból: a dolgozó tömegek életrészesedésének, fejlődésének, érvényesülésének szempontjából?*

Kik támogatták életre és kik támogatták a halál felé ezt a Monarchiát és annak dinasztikus politikáját? A régi feudalizmus minden vérű martalócai, az új kapitalizmus szabadsákmányosai, a magas klérus, a magas katonai méltóságok és a magas bürokrácia. Természetes, hogy hálából az uralkodó politika ezeknek a kitermelésében hagyta meg a dolgozó tömegeket. Hiszen a néptömegek fejlődésében, megerősödésében ez a

politika éppen a Monarchia és a dinasztia halálos veszélyét látta. Ezért kellett közjogi vitákkal s a nemzetiségi ellentétek időnkénti felszításával elvonni a tömegek figyelmét saját életérdekeik legelemibb problémáitól. Ne felejtjük el, hogy az, aki először adta meg történelmileg Magyarország felosztásának gondolatát: saját dicsőségesen uralkodó dinasztiánk volt 1848-ban. Ebben az ügyes politikai játékban aztán a parasztság, a munkásság, a lateiner középosztály higiénijának, gazdasági, politikai, szociális és kulturális fejlődésének és érvényesülésének követelései süket fülekre találtak. És ha ők mozdultak szervezkedésre saját életérdekeik céljából: csendőrszurony, börtön s az államhatalom minden ökle volt rá a felelet.

4. *Mit jelentett a Monarchia a sajátos magyar kultúra, a magyar psziché, a magyar nyelv szempontjából?*

A nemzeti élet, az összes nemzeti alkotó erők két legfőbb szerve, két leghatalmasabb kifejezője: az udvar és a hadsereg idegen volt. A dinasztia csak ágyra járt néha Budapestre, igazi székhelye idegenben, Bécsben volt. Így a királyság nem csakhogy nem jelentette a magyar fővárosnak, a magyar kultúrának, a magyar nyelvnek és a magyar társadalmi életnek azt a hatalmas központosító történelmi megszervezését és szimbólumát a világ előtt, mint amilyent pld. Versaillesnek és Parisnak jelentett a francia királyság: hanem a nemzeti élet legmagasabb pontján idegen nyelv, idegen milieu, idegen psziché uralmát és folyton elformáló hatását jelentette. A hadseregben, mely egészséges, saját életüket élő népeknél a nemzeti szolidaritás, nemzeti nyelv és öntudat legegységesebb építő műhelye: a magyarnak hátrány és szenvedés volt a magyarsága. És ott,

ahol minden percben vérét és életét követelhatték: megkorbácsolták, ha az édesanyja nyelvén jött lelke az ajkaira. És büntetlenül akadhat gazember aki ezeket az állapotokat visszakívánja?

A Monarchiának el kellett tűnnie: minden emberi igazság, a népek higiéniája, egy becsületesebb és egészségesebb emberi jövő minden feltétele követelte ennek a történelmi szörnyetegnek az eldöglését. És a mi mai tragédiánkban s ezer bajunk gyötrelmében talán az egyetlen megkönynyebbülés és a jövő legfőbb reménye: hogy a népeknek ez a hóhér-kaptára, a magyarságnak ez a mindennapi kínzópadja dicstelenül és örökre elpusztult Európa színéről.

2.

Nézzünk szembe a hülyeség és gaszág másik maszlagával: elképzelnető-é olyan ok, mely ajánlatossá tenné, hogy újból egyesüljünk a beteg és összefaragott Ausztriával?

Mi tette letagadhatatlanul, végérvényesen és örökre tartalmatlan és érvénytelen ronggyá a Pragmatica Sanctiót? Egyszerűen az, hogy a szerződő felek *egyike megszűnt, nincs*. Ez a szerződés nem Magyarország és a *Habsburg-család*, hanem Magyarország és a *Habsburg-dinasztia* között kötött. Mit jelent ez a megkülönböztetés? Minden szerződés egy *do ut des* megvalósulása. Hogy Magyarország mit adott ebben a szerződésben a dinasztiónak, nem kell magyaráznom. De miért adta, miért hozta ezt az áldozatot? Világosan: nem azért hogy bizonyos Habsburg-nevű urak és hölgyek szíveskedjenek illő sorban a magyar trónra ülni. Hanem csak is azért: hogy a dinasztia akkori terjedelmű birodalma egész erejével, akkori hatalma minden eszközével védelem legyen Magyarország, a magyarság, a magyar

fejlődés számára. Elképzelhetetlen, hogy épeszű és becsületes elme másképp értelmezze ezt a szerződést. Az a birodalom, az a hatalom megszűnt: természetes, hogy ez megszüntette a szerződés másik feltételét, a magyarság minden kötelezettségét és kötöttségét is. *Legitim alapon* a magyarság teljesen kiszabadult a Habsburg-család érdekköréből.

Mármost: el lehet-e képzelni olyan történelmi okot, mely minket arra bírhat, hogy a csak Ausztriává tőpörödött, egész birodalmát és minden hatalmát elvesztett beteg csonkkal újból dualisztikus házasságra lépjünk?

Az ál-legitimisták, helyeseben: az illegitimisták szerint van. Ez az ok: amint a Habsburg-dinasztia az újból párosított Ausztria és Magyarország trónjára lépne: a horvát, a vend, a szlovén, a rác, a ruthén, a morva, a galíciai lengyel és galíciai revideált, a bukovinai, a besszarábiai. az erdélyi román tüdőknek már csak egy célja lenne. Hogy győzzék szusszal azt a futást, mellyel ezek a népek rohannának az új habsburgi trónnak lépcsőjéhez: — Az istenért, kedves felség, kalodázzon vissza minket a régi Monarchia abroncsaiba, de még ma, mert holnapig nem tudjuk ilyen árván-habsburgtalanul kibírni!

A kor mély betegségének jele. hogy még egy ilyen hülye mese is szájról szájra szállhat és még hívőket is talál! A *Monárkia nem volt népeinek akarata, nem volt népeinek életérdeke és ezek a népek nem akarják vissza a Monárkiát.* Az, akit a Csehszlovákiában, Jugoszláviában. Romániában felütköző ellentélek a rokonfajú régi és csatolt néprétegek közt erre a hitre tévesztenek: csavarjon pelenkát maga körül, végezze a csecsemő folyamatait és ne szóljon az országok sorsába. Hiszen honnan ered ez a groteszkül képtelen mese?

A Monárkia minden utódállamában lézengenek a volt k. und k. hadsereg elárvult tisztjei, udvar nélkül özvegyülő arisztokraták, intrikájuktól megkopaszodott diplomaták, zsákmányra leső kalandorok, szóval: a régi habsburgi fazék kosztosai és új szimatra induló stréberek. Ezek akarják e buta inesike nótájával megint a dinasztia fogdmegével csábítani a magyar palit. Ezek pedig nem az egyes népek akaratának kifejezői. Hanem: éppen ellenségei, árulói nemzeteik életakaratának s tisztán egyéni zabálásuk vágyait követik.

De van egy modernre, sőt aktuálisra nyalt, nyalkább és csúszósabb változata is az új *Ausztria-Magyarország* című nászindulónak. Ez egy igen kiadós bölcsesség és hirdetésével kaphatsz mindent: egyetemi katedrát, tandíjmentességet a Frimm-intézetben, bármit. E nóta szerint az Anschluss veszélyét csak úgy lehet elkerülni, ha a körülmetélt vén osztrák szüzet újból a magyar pali nyakába varrjuk. Ezzel nemcsak mi kerüljük el az Anschluss veszélyeit: hanem olyan jóakaronkká tesszük Itáliát és Franciaországot, hogy minden zsebünket makarónival, spaghettivel, pommes frites-tel fogják kukra tölteni a századok összeromlásáig.

Azt hiszem, nem túlzás és nem szélsőség annak alázatos kijelentése: hogy a magyarságnak, mint történelmi személynek, nem az a célja, hogy akár Itália, akár Franciaország, akár más ország válláról gondokat szedegessen le. Hanem: hogy a maga gondjait kevesbítse a maga létét és fejlődését biztosítsa. Mit jelent ebből a szempontból ez az új történelmi hymen?

Az, ha mi abból a célból, hogy az Anschluss veszélyeit elkerüljük, újból egyesülnénk Ausztriával, olyan volna, mintha: valaki, abban a félelemben, hogy megkapja az influenzát: bebújna az in-

fluenzás beteg ágyába a beteg test gőzölgéseibe. Tessék ma, az 1935. év májusában, amikor Magyarországot minden lovardában: független, turáni, intranszigen. új stílusú, tempós Magyarországnak örvendjük: megnézni a vezető, az irányító emberek statisztikáját: a minisztériumokban, az országgyűlés két házában, a hadsereg tisztikárában, az Egyházban, az Egyetemeken, a bürokráciában, a külképviseletben stb. Letagadhatatlan tény, hogy ma Magyarországon szép időt és esőt magyar scrsot és magyar végzetet óriási, aránytalan arányban a német vér elküldöttei csinálnak. Az is letagadhatatlan, hogy az a pángermán hullám, mely az összeomlás után és a hitlerizmus keletkezésével végigcsapott Kelet Európán: a magyarországi németiséget sem hagyta érintetlenül. Marmost: nem természetes és kikerülhetetlen: hogy egy új egységben Ausztriával ez a mindent elárasztó germán befolyás csak még erősebbé nőne? Vajjon az ezer évvel megromlott magyar öntudat és szolidaritási ösztön le tudná-e győzni a német vér irtózatossá erejét s megtudná-e semmisíteni az ausztriai németiség roppant gravitációját Németország felé? Vajjon nem éppen az ellenkezője történne? Vajjon ha ma, amikor mégis, úgy ahogy, függetlenek vagyunk: az ifjúság, az iskolák, a középiskolák minden fülénél tervszerűen szuggerálhatnak a maszlagos szavak, hogy a magyarság csak úgy boldogulhat, ha sorsát Németországhoz köti: nem megnőtt erővel s új hatalmi eszközökkel folytatna akkor a ráigézés, hogy a magyarság csak mint a német imperializmus része juthat kenyérhez és holnaphoz? Nem megmondta az egyik német—magyar kereskedelmi tárgyaláson a brutálisan őszinte német kapzsiság: A magyaroknak belé kell törödniök, hogy csak nyelvsziget lesznek a nagy német tengerben! — Nincs-e már benne a

letörhetetlen akaratú német nacionalizmus programjában — ha egyelőre némi taktikai hallgatás mögött is, — hogy a magyar Dunántúlt, a magyar múlt, a magyar kultúra, az egész magyar megépülés ősi fészket karmaikba ragadják? Vagy van olyan örült, aki elhiszi, hogy Ausztria németsege a magyarság iránti hő szerelemből Németország ellen lesz ebben a küzdelemben? Hát megint természetrajzi abszurdumra építjük megmaradásunk biztonságát? És amint belpolitikai életünk stratégiai pontját idegeneknek osztjuk szét, külső biztonságunkat is millió és millió becsületes német bolondul remélt renegátságára fogjuk építeni? Nem azt kérdem: morális politika ez? Azt kérdem: — Nem viseli-e magán ez az „*elgondolás*” az örület és öngyilkosság minden jegyét?

Igen: új egyesülésünk Ausztriával kikerülhetetlenül csak azt eredményezné, hogy a feléje rohanó ausztriai németséggel együtt Németország a történelem legelső alkalmas zökkenésében magába nyelné a magyarságot, Magyarországot is.

És azután: micsoda elképzelhető előny szakadna ránk egy ilyen új egyesülésből a beteg vakarc Ausztriával? Talán Ausztria nagy katonai értéke jelentene különösebb biztonságot a magyar bölcsőnek? Ennek a katonai értéknek a világháború alatt olyan megható példáit láttuk, hogy még nagyon kívánós természetel sem kívánhatunk többet belőle.

Viszont: a magyarság szociális fejlődésére végzetes hatással volna ez az új konkubinatus. Kinek köszönhetné a visszaültetett dinasztia ezt az újból Összecsirizelt két csonkot? Az idegen arisztokráciának, az idegen magas klérusnak, az idegen magas katonai méltóságoknak, az idegen magas bürokráciának s a diplomácia idegen kalandorainak. Szükségszerűen ezekre kellene tá-

maszkodnia s fizetésül ezeknek olyan országlást kellene megengednie, mely a dolgozó magyarság tömegeit megtartaná ezeknek a kitermelésében Meddig bírna még el a magyarság egy ilyen politikát?

Azután: megint meddő közjogi viták és ellenzékeskedések támadnának Ausztriával való új viszonyunkkal szemben és ez megint elvonná a magyarság figyelmét és erőit legmélyebb problémái meglátásától és megoldásától. De meg: az új ausztriai németiség jó része nem szűnne meg követni vére hívását Németország karjaiba. Az így támadt mély árokban a dinasztia elkerülhetetlenül minket hívna e testvéri vágyakozás hóhéraivá és ez ismét egy csomó jogos történelmi gyűlölet felgyűlését jelentené az árva magyarság feje fölött. Végül: a királyság olyan sajátos szerve egy ország, egy nemzet testének, életének: hogy egy ilyen két országon lovagló dinasztia éppen olyan természetellenes valami, mintha egyetlen szív két önálló test vérkeringését akarná intézni. Beteg történelmi képlet, melyet előbb-utóbb pusztulás vár.

Érhet a fennebbiekkel szemben valamit a gazdasági érvelés? Tudom: szomorú esetségünk óta a többi maszlag közt szétjár egy gazdasági zsargon is a fülek és szívek felé. hirdetve, hogy a gazdasági gond az egyetlen igazi gond, a gazdasági megoldás az egyetlen keresendő út. Én voltam az, aki először hoztam be a magyar irodalomba az addig uralkodó holdkóros, ostoba és öngyilkos „nemzeti idealizmussal” szemben a realitások, a szerzés, az anyagi megépítés döntő szükségének érzését és meglátását. De ez az új zsargon mégis egyike a leggyilkosabb hazugságoknak. Tessék megnézni: az egészséges országok: Olaszország, Franciaország stb. hányszor hoznak lényeges gazdasági áldozatokat politikai és kulturális érde-

keiknek. Sőt: Németország gazdasági kapcsolatai minden mozzanatát felhasználja, hogy nyomást gyakoroljon politikai, kulturális, nyelvi hódítása érdekében. Különben is: a mindkét országra legelőnyösebb bármily gazdasági elrendezést meg lehet csinálni a két ország különállóságának hajszálnyi érintése nélkül. Sőt: így jobban, egészségesebben lehet megcsinálni.

Különálló, független Magyarország csak alig tizenhét év óta van. A kezdő pont legnagyobb történelmi tragédiánkat jelenti. E tizenhét év az ezerféle nyomorúság, kaotikus szellemi zűrzavar, morális megingás és tehetségtelen politikai vezetések kora. És mégis: az elfogulatlan szem megállapíthatja: hogy függetlenségünk, különállóságunk még esetségünkben is előnyt és tőkét jelentett a magyarságnak. A világ szeme ránk nyílt, e tizenhét év alatt a világ többet látott meg életünkéből, többet foglalkozott velünk mint századok alatt. Amilyen arányban megszűnünk a germán akarat alárendelt mellékmondata lenni, amilyen arányban megépítjük függetlenségünk feltételeit: olyan arányban fognak külön erőnek, egyéniségnek nézni bennünket, melyet meg kell ismerni, mellyel számolni kell s melynek helyet kell juttatni a népek alkotó versenyében.

3.

Melyik az a külpolitikai gondolatrendszer, mely ennek a függetlenné, önállóvá szabadított, új életre ébredt Magyarországnak biztonságát beépíti a messzi jövőbe.

Tudom hogy a mai beteg és tervszerűen megmaszlagolt szellemi válságban két ellenséges válasz is leleselkedik e kérdésre. Mindkét válasz a magyar erők széternedését, a magyar életöszton vakku és süketté vazulozását akarja.

Az egyik válasz: Hogyan beszélhetsz te *messzi jövőről*, évtizedekre benyúló tervről a mai felrázott Európában? Ma, mikor semmi sem bizonyos, mikor minden földreng, mikor minden nap katasztrófális meglepetést hozhat, mikor még a nagy nemzetek is kipkednek-kapkodnak és minden nap új megoldás felé nyúlnak. Hogyan építhetnénk akkor mi, kik *kicsiny nemzet vagyunk*, messzi jövőbe szóló tervet? Összes feladatunk csak az lehet, hogy jól vigyázva az eseményeket, úgy mozogjunk mindennap az egymásnak ütköző érdekek közt, hogy lehető legkisebb veszéllyel mentsük át magunkat egy tisztább horizontú, nyugodtabb építésű kor számára.

Erre ezt felelem: Ez a kisokosok, a szegény elmék, az apró politikai szatócskák bölcsessége. Igen: *ezt is* kell csinálni, minden percnyi éberséggel, egy élesen látó elme és egy nagy szeretet lebíráhatatlan vigyázásával. *De ez csakis akkor ér valamit, ha egy messzi jövőbe megépített nagy gondolatrendszer érdekében történik, mely hosszú időre megvalósítja önálló történelmi életünk, egyéni fejlődésünk, szabad termésünk minden feltételét és biztonságát. Egyébként ez a külpolitikai bölcsesség céltalan ténfalgés, mely végre is azt eredményezi, hogy szabad zsákmánya leszünk egy olyan nemzetnek, olyan impériumnak: melynek van ilyen jövőbe épített terve. A nemzetek sorsa elsősorban teremtő és szervező gondolatuk és morális magatartásuk erejétől és nem a népesség számától függ. És ennek a teremtő és szervező gondolatnak, ennek a morális magatartásnak értékét, milyenségét, erejét nem a lakosság száma határozza meg.*

A másik felelet: százféle hangszerelésben, ezerféle garniro/ással, pirulákban, porban vagy lében ez: Magyarország egyetlen biztonsága, ha sorsát Németország sorsához köti.

Vizsgáljuk meg ezt a ma minden magyar lélekbe bekokainozott tételt minden szenvedély nélkül. És hogy szenvedély és az élet természetes, ösztönös megborzadása a halál előtt ne zavarjanak ebben a vizsgálatban: küszöböljünk ki. felejtünk el sok mindent, amit különben az élete védelmére elég egészséges szervezet nem szokott ki-küszöbölni és elfelejteni. Felejtjük el, hogy ezer éven át a magyar végzet az volt, hogy legjobb erőt, leghűbesebb értékeit, fejlődése leggazdagabb lehetőségeit a hódító germán akarat elleni küzdelemben veszítse el. Felejtjük el mindazt a biológiai kárt, pszichikai beteg elfejlődést, szervezeti terheltséget, amit ez a küzdelem a magyar életnek jelentett és jelent. Felejtjük el, hogy a magyarság bepredálása a világháború vér-tékozlásába: a német étvágy mozdulata volt. Felejtjük el, hogy a rosszul sikerült zsákmány-ugrás után a magyarság fizetett földje nagy részével, fejlődése, jövője ezer elvesztett lehetőségével. Felejtjük el, még azt is, hogy ezt az egyedül üdvözítő német megváltás tanát a magyar élet, magyar lélek minden stratégiai pontját megukévvá rohamozott német vértől indított elemek surrantják a magyar lélek minden zsebébe. Felejtünk el mindent, amit épeszű, öngyilkosságra *nem* hajlamos ember nem felejtset el. Vizsgáljuk magát a tételt. Nem mint elvont gondolati feladatot, hanem: mint a vér és az idegek, a szív és az ököl rettentő valóságaiba ágyazott akaratot.

A legnagyobb bolondság Németországról úgy beszélni, mint *egy mai hitleri Németországról*, melyet a régi Németországgal szemben: kizárólagos faji önzésével, roppantra gerjedt étvágyával, zúduló erejű imperializmusával *máról holnapra Hitler csinált*. Németország, a németség az volt a háború előtt is, ami ma és *nem Hitler csinálta a*

mai Németországot, hanem: Németország, a németiség csinálta a mai Hitlert. Vagyis: az a lelki-tartalom, melynek Hitler adott kifejezést és történelemben építő formát: a német psziché ős tartalma, a német életakarát eredeti és állandó iránya, mely minden akadály után az elgázolt erők robbanó hevésségével nyilatkozik meg. Nem is tudnék azok közé állani, akik — jól érthető okokból — nyelv-öltögetésekkel, rágalmakkal és olcsó piszkolódásokkal igyekeznek elintézni azt, amit ők *mai Németországnak* neveznek. Ellenkezőleg: ha mindentől elvonatkozva, csakis a közösségek életének tudományos vizsgálásával nézem azt, ami az utolsó években Németországban történt: lehetetlen elgátolnom magamban egy tisztán értelmi, úgyszólván: természetrajzi gyönyörűséget, látva, hogy ez a sokféle betegségtől érintett s a világháborútól meggyötört roppant organizmus mily tervszerű akarattal mozdul az élet, az egészség, a hódítás felé. De éppen ez a szenvedélytelen és elfogulatlan meglátás mutatja meg, hogy ez a Németország mennyire folytonosan közeledő, legfőbb és mindennapi halálos veszély a magyarságra. Mert ennek a németiségnek programja: a vér, az idegek, az izmok, az élet elemi ősi erőinek letörhetetlen életakarata. És ebben a programban benne van az összes német népek egyesítése, tehát egész Kelet-európa leigázása s így Magyarország bekebelezése is a német hatalmi akaratba. És a legnagyobb baj az, hogy Németország egyszerre gyakorolhatja velünk az erőszak és a fokozatos áthatolás politikáját (politique de penetration). Az erőszak politikáját különösen gazdasági nyomásaival. Az áthatolás politikáját vakszemű irredentánkkal és azzal a végzetes ténnyel: hogy a magyar élet minden irányító pontján németvérű, német szemű, német szívű őrszemek mozdítanak.

Mármost: nem elképesztő őrültség vagy hülyeség azt hinni, hogy ha ez a mindent elárasztó roppant expanzív erő a világtörténelem egy újabb rándulásával hegemoniára jut, világhódító céljai útjában könnyezve fogja kikerülni Magyarországot s legfennebb egy pár hordó Salvator-sört fog hálából átgurítani határainkon? Világos: ha a német erő rászabadul Keleteurópára: a magyarság védtelen eszköze lesz a német imperializmusnak és egyhamar végleg felszívódik a feláradó németiségbe. Viszont: ha a német erő új felmozdulását új tragédia várja: ez rögtöni halált fog jelenteni a sorsához kötött Magyarországnak. De nem alakulhatnak-e úgy is az események, hogy Németország nagy birkózásában a nyugati hatalmakkal ezeket olyan egyességre tudja kényszeríteni, hogy azok szabad kezet engednek neki Keleteurópában? Vagy azt hisszük, hogy van olyan idegen hatalom mely a saját életérdekein túl is szerelmes belénk? Nem halljuk-e ma a felhemzsegő emlékiratokból, hogy a világháború alatt a már megingott Németország egész *snájdigul* felajánlotta a *hű és lovas magyarság* Erdélyét az ellenfélnek?

És aztán: a magyarságot a sok százados elnyomás alatt oly végzetesen befolyásolták a német életformák, a német látás, a német kultúra, belső élete irányításában annyira elhatalmasodtak a német elemek: hogy egy további szorosabb kapcsolat Németországgal minden erőszak nélkül is: a magyarság teljes beolvadására vezetne.

Tehát: *az élet minden figyelmeztetése arra int bennünket: hogy védelmünket s egyéni fejlődésünk biztosítékait más külső kapcsolatokban keressük.*

4.

Keleteurópa két középnagyságú állama (Lengyelország, Törökország) mellett a többiek inkább kis államok: Magyarország, Csehország, a Balkán államai és az Oroszország nyugati részéről levált kisebb új független államok. Ezek a kisebb államok többé-kevésbé a nagyhatalmak sorsához kötve: e nagyhatalmak irányításában vannak. Még Lengyelország és Törökország is csak valamely nagyhatalommal szoros kapcsolatban hitetheti el magát: hogy független, önálló irányítású sorsa van.

Mindezeknek az országoknak két nagy közös lidércnyomása van: Németország és Oroszország. Németország a maga roppant gazdasági és katonai szervezettségével s letörhetetlen imperializmusának keleti terveivel. Oroszország lakosainak óriási számával, területeinek mérhetetlen erőforrásaival. És azzal az állandó, megokolt ijeszttel, hogy a mostani hatalmas bolsevista szervezésű Oroszország a közeljövőben könnyen átsapthat egy irtózatosszerű imperialista nacionalizmusba. És bár Keleteurópa államai közt több szláv népű van: ezek annyira eltérő, sajátos történelmi egyéniségek az orosz képlettel szemben, hogy önálló egyéni fejlődésükről semmilyen általános fajti vonzódás kedvéért le nem mondhatnának.

Igen sok közös vonást találhatunk e kelet-európai népek sorsában és arculatában, melyeket ugyan nem okos dolog a képtelenségig túlozni, de épp oly esztelenség meg nem látni. Ez államok majdnem mindenike századokon át csatateret volt a nyugati kereszténység és a Félhold küzdelmének. E küzdelem folyamán e népek legtöbbször felváltva állt mindkét küzdő fél partján s területük több-kevesebb ideig volt az ázsiai hódító erők megszállásában. És mivel e népek legtöbbje már az

azelőtti századokban is időre-időre ázsiai elemeket szívott föl: ez az újabb történelmi helyzet odahatott, hogy az egyetlen cseh népet kivéve: ezek a népek meglehetősen arányú török-tatár és mongol elemet vettek vérükbe, mely nem volt hatástalan fizikai és pszihikai továbbfejlődésükre. Aztán belső helyzetük és sorsuk is Nyugat és Kelet nag} birkózásai közt annyi közös vonásra végzetesedéit: hogy ez is szükségszerűen hasonló lelki képletek kialakulására vezetett. Nem szeretném, ha a felmerülő gondolatok apró élösdii az ostobaságig konjunktúráznák ezt a megállapítást, de azt hiszem, nagy általánosságban nem lehet tévedésnek minősíteni ezt a látást: A nyugateurópai népek (angol, francia, belga, holland, olasz, német stb.) pszihikai képletük roppant különbözőségei dacára is. bizonyos közös vonásokat mutatnak, melyeket *a nyugateurópai ember* elnevezés alá összegezhetünk. Ugyanígy Keleteurópa népei (magyar, lengyel, horvát, szerb, román, bulgár; török; görög stb. stb. — a cseh inkább középen álló képlet —) a különbözőség igen nagy arányai mellett is mutatnak fel olyan közös vonásokat, melyeket bátran összegezhetünk *a keleteurópai ember* neve alá. Természetes, hogy ez nem definiálható, összes elemeire nem analizálható képlet. De kétségtelen: hogy e népek egész lelki atmoszférája, tudattalan és tudatos lelki elemeik egybehatása mutat ilyen közösséget.

E népek legtöbbjének közös sorsa volt az is, hogy mivel országuk Nyugat és Kelet közé ékelt csatatér volt: polgári elemek és igazi városi élet csak a legújabb időkben kezdődtek kifejlődni náluk. És mivel a múltban legtöbbjének úgyszólván minden mestersége a harc vagy a földművelés volt: az új kor modern teendőit az ipar, a kereskedelem, a pénzügy, a városok megteremtése, a sajtó stb

terén inkább az ilyen feladatokra hajlamosabb idegen elemek látták el. így e népek új, polgáriusult középosztálya tele van idegen, különösen német és zsidó elemekkel. Viszont legfelsőbb osztályaik, az úgynevezett arisztokrácia, a folytonos idegenbe házasodás, vagy idegentől származás és az érdekelkülönödés révén szintén idegen képlet lettek. Így ez országok legtöbbszörében a faji, a nemzeti egyéniség, a sajátos alkotó erők és az ősi lelki arculat egyetlen letéteményese: a parasztság. E népek legtöbbször tehát az előtt a nagy történelmi probléma előtt áll. hogy történelmi egyénisége teljes megépítését csak úgy érheti el: ha parasztságából fejleszt középosztályt, vezető: történelmet és kultúrát csináló elemeket. Ez a feladat Keleteurópának Nyugateurópával szemben a fiatalság s egy új alkotó nagy történelmi tavasz nagyszerű távlatát adja.

Azután: ezek közül az államok közül egymágában egyik sem elég nagy ahhoz, hogy a másakra halálos veszedelem legyen, hogy a másikat elnyelhesse. Még Lengyelország vagy Törökország gyomrát is halálosan megnyomná az ilyen kísérlet. Az az ellentét, mely Lengyelország és az Oroszország nyugati részéről levált egy-két kisebb állam közt ma fennáll: nem elintézhetetlen ellentét s inkább az új történelmi kezdet természetes válságaihoz tartozik.

Mármost: nem volna-e természetes, ha ezek a *keleteurópai* népek, melyeket a múlt, a sors. a lelki alkat, a megoldandó történelmi problémák annyi közös vonása s a közös veszélyek hívhatnak egy nagy történelmi összefogásba. így szólanának: — Minek legyünk mi tovább is ide-odatolt figurák a nyugati hatalmak sakkjáráján? Minek törekedjünk egymás gyengítésére, mikor mindnyájunk közös veszedelme a Nagy hatalmak s külö-

nősen Németország és Oroszország imperializmusában van? Nem jobb volna, ha mi keleteurópai népek összefognánk sorsunk önálló intézésére, úgyhogy mindnyájunk ereje biztosítéka legyen mindnyájunk független egyéni fejlődésének, szabad történelmi termésének? Nem volna-e jó megcsinálni a *Keleteurópai Államok* történelmi együttműködését?

5.

Soha annyi ok nem volt a félelemre, hogy egy felmerülő új gondolatot a közélet zsákmányra leső kalandorai kisajátítanak, meghamisítanak és lejártnak, mint ma. Mikor ezt a gondolatot ezelőtt kb. tizenkét évvel és aztán négy évvel később részletesebben felvettem, kis szellemi kegykosztosaim, a zsákmány-szimatjuk után lézengő „nemzedékek” magukhoz rántották s műveletlen és korlátolt agyuk zavaros váladékaiban hozzátorzították a Kossuth dunai konfederációjához s a Középeurópa és a Dunamedence címek alatt történt inkább határozatlan próbálgatásokhoz. Pedig ennek a *keleteurópai* összefogásnak a gondolata éppen ezeket az elképzeléseket akarja kiszorítani. Nincs helye itt kimutatnom: de a kossuthi elgondolás ma már igen sok elemében elévült s könnyen olyan nyelv- és nép-Bábelt idézhetne elő, mely a rokotalan, kevés számú magyarságot megfullasztaná. A *Középeurópa* kísérlet előbb-utóbb a német imperializmus eszköze lenne.

Aztán: ezek a szerencsétlen „nemzedékek” mutatásom nyomán egyszerre elkezdtek — és igen sürgetve — a *szláv orientáció* után kiáltozni. Ez igen mély bölcsesség. Ezer évig, ugyanis, a németség fojtogatott bennünket. Most hát, hacsak változatosság kedviért is: fojtogasson a szlávtság.

Ha nem is ezer évig, de legalább addig, amíg mi bírjuk szusszal.

Ennek a nagy egyetemes keleteurópai összefogásnak egyik történelmi értéke éppen abban volna, hogy kebelében elég szép számmal volnának nem szláv fajú népek s ez a tény a pánszlávizmus veszélyét elhárítaná. Viszont: a benni résztvevő szláv népek teljes biztonságot kapnának benne független egyéni fejlődésükre.

És mivel ezek a *lézengő nemzedékek* minden ígérő gondolatot igyekeznek a lehangosabban kurjantani, hogy az esetleges konjunktúrának ők legyenek a legfőbb részvényesei: már szellemi és kulturális „*parlamentet*” sürgettek, hol bő nemeslelkűségből mindenik a másik nyelvét beszélne, mindenik a másik irodalmát, művészetét, lelkét élné s valószínűleg mindenik a szomszédja tüdejével lélegzene. Így aztán, a népek e gyönyörű egyesülésében senki sem tudná, hogy fiú-e vagy lány, ruthén-e vagy albán. E testvéresülés aztán annyira menne hogy a finn a maga viszketését a görögön vakarná meg s az elhunyt török helyett egy élő lengyelt tennének koporsóba. Ez már igazán marxi paradicsom volna (szerintük való marxi) s zászlójára oda lehetne írni a büszke hívást: — Világ kukái, egyesüljetek!

Nem: ez a keleteurópai összefogás nem jelentene Bábelt, nem jelentene hóbortos és holdkóros egy akolt, nem jelentene keleteurópai Svájcot, még keleteurópai Amerikai Egyesült Államokat sem. Hiszen ennek az összefogásnak nagy emberi és történelmi értéke éppen abban volna: hogy megőrizné, biztosítaná minden nép-tagja önálló egyéni fejlődését, egyéni termése teljes gazdagságát. Mert akármit prófétálnak az embert körülmételő tanok meggárgyultjai: az emberi természet gazdagsága, az emberiség fejlődésének minden

ígérete: a fajok és nemzetek gazdag, termő sokféleségében van.

Igy tehát ez új történelmi összefogás célkitűzésében nemcsak azt kell élesen megállapítani, hogy mit akar, hogy mi a tartalma, hanem: azt is, *Ποιμλ* mit nem akar, mi nem lehet tartalma. Hiszen éppen ez az éles körülhatárolás adja meg ez új gondolat erejét és oszlatja el a jogosan felmerülő aggályokat.

Jelentene katonai szövetséget és közös védelmet bármely tagja számára, ha egy kívülálló hatalom megtámadná. De nem jelentene semmilyen közös hadsereget vagy közös vezényleti nyelvet. Hiszen a világháború megmutatta, hogy a közös vezénylő m elvet érintetlen szentségnek hirdető osztrák—magyar hadsereg milyen kegyes szíves-séggel vezényelte saját nyelvén a halálba a Monárkia minden fajtáját. Még a magyart is.

Jelenténé az egész keleteurópai összefogás részére egy legfelsőbb külügyi orgánum megteremtését, melynek minden ország külügyminisztere tagja volna. De semmiképen sem jelentené az egyes országok külügyminisztériumainak, külügyi szerveinek behelyettesítését egyetlen közös külügyi szervezettel. A külügyi szervezetek a népek nyitott ablakai az egész világra, minden egyes népnek sajátosan szükséges szerve folytonos éber tájékozásra az egész világon, egyéni életének megfelelő tapasztalatok felszívására, érdekei, termése propagálására, egyéni arculata megmutatására stb.

Jelenténé a gazdasági élet olyan megszervezését, hogy ez összefogás minden egyes néptagja gazdasági fejlődésére támogatási és védelmet jelentene. Ez szükségszerűen feltételezné a gazdasági termelés egy közös megegyezésű legfelsőbb irányítását, hogy az összefogó államok egymás-közi árucseréje lehetőleg elégséges piacot, egész-

séges gazdasági egyensúlyt jelentsen az összefogás minden tagjának s a kívülálló hatalmak gazdasági nyomása ne fenyegethessen. De ez semmiesetre sem jelenthetné azt, hogy bizonyos országokat aránytalanul csak mezőgazdasági termelésre, vagy csak ilyen vagy olyan anyagok ipari vagy mezőgazdasági termelésére szoríthatnának. Egyik gazdasági Szokráteszünk Németország diktálására pld. egész szegény nekünk maradt Magyarországot ricinussal akarta bevetni, ami végzetesen befolyásolná *intranszigen*s és *reform* magyarságunk stabilitását. A mezőgazdasági termelés lehető soktétésege és a minél gazdagabb és több ágú ipar minden népnek nemcsak gazdasági, de végzetesen kulturális és pszihikai szüksége is, amely nélkül egészséges fejlődés el sem képzelhető. És ez az összefogás szabad tengeri utat teremtene minden egyes néptagjának. Mert a tenger a népek fejlődésének nemcsak gazdasági, de elengedhetlen egyetemes föltétele is. Ez az összefogás aztán fokozatosan: Keleteurópa nagy ipari felszabadulását is jelentené.

Ez az összefogás a kulturális téren semmiképen sem jelentene Bábelt sem uniformizálódást, sem a népek megkasztrálását faji vagy nemzeti egyéniségüktől. Hiszen ennek az összefogásnak egyetemes nagy célja éppen az volna: hogy biztosítsa e népek teljesen önálló, szabad egyéni megépülését, így tehát nem eredményezhetné azt, hogy nép- és középiskoláinkban nyelvi és kulturális zűrzavart teremtsünk. Ezek az iskolák az egyéni fejlődés: a faji, a nemzeti pszihé szervei és ennek folytonos épülését szorgalmazzák. De mind e népek egyetemein tanszékek volnának arra, hogy e népek egymás történelmi, szociológiai, földrajzi, gazdasági, ethnológiai, politikai megismerése mellett: megismertessék egymás kulturális, irodalmi

és művészi természetét is. Külön szervek végeznék a fordítások és művészi kiállítások irányítását, hogy e népek mindegyike ismerje meg mindenik lelkét. Ez az összefogás a keleteurópai kultúra épp oly gondos feldolgozását és világgá propagálását jelentené, mint amilyen már a nyugateurópai kultúrával megtörtént. De ez az összefogás semmiképpen sem jelentene elzárkózást vagy ellenséges akaratot e nyugati kultúrával szemben. De jelentene: teljes fölszabadulást, önálló egyéni fejlődést minden népnek.

És a határok? Nem merünk a könnyűfejű profétákkal annyira előreszaladni a jövő végtelenségébe, hogy már vizesítsük a szivacsot, melylyel eltöröljük a határokat. És igen lehet, hogy ez nem is érdeke a népek fejlődésének és ha megtörténnék valaha, lehet, hogy úgy történnék meg, hogy az uniformizálásra, az integrális ember megnyirbálására vagy mehanizálására, az emberiség elbitangulására vezetne. De az bizonyos, hogy a határoknak lassanként egész más jelentősége lesz. Az a folytonos ellentétekre vezető politikai és gazdasági jelentésük, mely ma még annyira megvan, fokozatosan szűnni fog s úgyszólván inkább a közös pszihejű történelmi egységek öntudati elemeivé nemesülnek.

Tudom, hogy ezen a téren még nagyon sok ellentét van Keleteurópa népei közt. Tudom, hogy itt áll elénk a mi saját, legnagyobb tragédiánk ijesztése. De kérdem, melyik úton van több kilátás egy mindkét félre lehetőleg méltányos megoldásra úgy, hogy a jövő ne teremje új vérbosszúk veszedelmét? Ha e keleteurópai összefogás letörhetetlen akaratú, minden népnek önálló fejlődést biztosító feladatát követjük? Vagy ha jövőnket a maradék magyar vér újabb tékozlására s egy mohó étvágú nagyhatalom megemésztő segítse-

gére alapozzuk? Vagy minket még most sem tanítanak a múlt tapasztalatai?

6.

Természetesen: ez nem olyan feladat, melyet máról holnapra meg lehet valósítani, nem olyan gondolat, melynek terjesztésével valaki holnapra reformminiszter vagy új stílusú államtitkár lehet. Tudom hogy e népek közt még sokkal erősebbek a múlt sajkásai s annyi ellentét és megoldandó probléma választja el őket, hogy e kelet európai összefogás megteremtése nagy és nehéz feladat De: vajjon nem éppen ez összefogás feltételeinek makacs, kitartó keresésében lehet majd legkönnyebben ebben eltemetni azt a múltat és megoldást találni ezekre az ellentétekre és problémákra? De: a mai káprázatos rohanású időkben nem lehet-e holnap az egyetlen valószínűség az, ami ma még lehetetlenség a gyenge szeműek számára?

Természetes az is: hogy a magyar Állam a magyar kormány még egyelőre nyíltan, a maga hivatalos minőségében nem állhatna e mozgalom élére. De nem volna-e végtelen nagy jelentőségű ha jóakaratulag túrné ezt a nagy történelmi kezdeményezést és titkosan támogatná? Nem saját jövőnk, saját fejlődésünk gazdag lehetőségeit jelentené-e az. ha a magyarság állana e nagy, termékeny történelmi szándék élére?

Egy teljesen független állandó szövet kellene teremteni Budapesten — lehetne szabad akadémiának, kelet európai intézménynek vagy bárminek nevezni — hol a magyar politikai gazdasági szociológiai, tudományos, irodalmi és művészi szellemi kitűnőségek az összes kelet európai államok meghívott hasonló kiválóságaival mint egy állandó parlamentben keresnék e kelet európai összefogás megvalósításának politikai, gazdasági

kulturális és egyéb módozatait, a problémák megoldását, az ellentétek kiküszöbölését. Ezt a teljesen, minden államhatalomtól független szervezet a napi események vihara, a felmerülő külpolitikai ellentétek és szenvedélyek nem érinthetnék. Bármi történék is: zavartalanul, a tudomány szenvedélytelen Ietörhetetlenségével folytatná a maga munkáját.

E szerv kiegészítéséül meg kellene teremteni egy hatalmas folyóiratot *Keleteurópa* címmel, mely ugyanezt a feladatot végezné. És: munkatársakat szerevezve mind e népek kiválóságai közt: állandóan ismertetné e népek politikai, társadalmi, gazdasági, kulturális életét.

A magyar főiskolai ifjúság önmaga kebelében szervezet alkotna e gondolat propagálására és megoldási módozatainak keresésére. Ezek a szervezetek kapcsolatot keresnének az összes keleteurópai népek ifjúságával — bármily ellentét is legyen ma egyik vagy másik nép közt — és igyekeznének őket rábírní hasonló szervezet alakítására a közös munka érdekében.

Az idegen imperiumok alatt élő magyar ifjúságnak teljes morális felelőséggel azt ajánlom: igyekezzék a lehető legbarátságosabb szellemi érintkezést létesíteni az illető országok ifjúságával és velük közös szervezetben végezze a gondolat terjesztésének, a meggyőzésnek, a megoldás keresésének feladatait.

Ha pedig valaki ezt kérdezi: — De mi lesz addig? Milyen külpolitikát folytasson ma, a mai adottságok mellett a magyarság? Erre röviden ezt felelem: Olyan külpolitikát, mely nem teszi egyik nagyhatalom védtelen zsákmányává sem a magyarságot. Olyan külpolitikát, mely a német-séggel szemben *is* védelmet jelent. Olyan külpolitikát, mely a lehető legtöbb kíméletet jelent az

idegen imperiumok alatt élő magyarságnak. Olyan külpolitikát, mely lehetőleg nem jelent semmi kockázatot a magyar vér újabb ömlésére.

7.

Kétségtelen: hogy jövőnk legtöbb pszihikai feladata: hogy megépítsük újra a magyar öntudatot, melyet idegen célú, idegen érdekű, de hevesen magyar zsebé profétáink bitangul szétapostak a századok annyi gyengítése után. Ez az öntudat az első feltétele annak, hogy kibirkózzuk magunkat a mai szomorú tengésből és saját sorsunk független uraként tekjes egyéni arcunkkal, minden ősileg adott sajátos erőnkkel önálló szabad fejlődésben vegyünk részt a népek közös munkájában.

És bármennyi sötét festéket raktak le az evek szemembe, bármennyi fekete nap szántott át szívemen, egész organikus, lebirhatatlan hitemmel hiszem: a magyarság nagy történelmi szerepe még csak most kezdődik Európában. A kelet-európai gondolat heroikus megépítésével, a kelet-európai *hit* terjesztésével ez a kicsiny, de nagy szenvedéseket kibírt és nagy lendületekre képes nép Európa egyetemes megszervezésének élére kerülhet s az európai kultúra megújulásának nagyszerű heroldja lehet. Csak egyet nem szabad elfelejtenünk: a magyarság akkor használhat legtöbbet az emberiségnek: ha megtalálja önmagát ha önsorsa egyetlen urává önmagát teszi, ha hűséggel vigyázza ősi pszihéje megépülését, sajátos életérdekeit, önálló fejlődése organikus céljait.

Farkasrét, 1935. április 5.